

Марчук О. О., к.пед.н., доцент (Міжнародний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ТЕНДЕНЦІЇ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ УСТАНОВАХ

***Анотація.** У статті досліджено основні тенденції навчання та виховання молоді в сучасних культурно-освітніх установах України. Проаналізовано статті Закону України «Про освіту». Наведено кількість навчальних закладів різних типів та їх вихованців. Охарактеризовано діяльність позашкільних установ, просвітницьку роботу громадських організацій, молодіжних центрів. Представлено шляхи вдосконалення роботи сучасних культурно-освітніх установ.*

***Ключові слова:** тенденції, навчання, виховання, діяльність, Закон України.*

***Аннотация.** В статье исследованы основные тенденции обучения и воспитания молодежи в современных культурно-образовательных учреждениях Украины. Проанализированы статьи Закона Украины «Об образовании». Приведено количество учебных заведений разных типов и их воспитанников. Охарактеризована деятельность внешкольных учреждений, просветительская работа общественных организаций, молодежных центров. Представлены пути совершенствования работы современных культурно-просветительских учреждений.*

***Ключевые слова:** тенденции, обучения, воспитание, деятельность, Закон Украины.*

***Annotation.** The article analyzes the main tendencies of youth education and education in modern cultural and educational institutions of Ukraine. It is explained that the various factors influence the development of a person, which can be conditionally divided into hereditary, upbringing in the family and in the society. It is noted that the social environment has an important influence on the formation of the individual's outlook. Articles of the Law of Ukraine «On Education» are analyzed in detail. The activities of out-of-school institutions, educational work of public organizations, youth centers are described. It is noted that for the modern stage of the development of education inherent in the broad involvement in the education and training of young people from public associations. It is explained that the youth movement is coordinated today by the work of the Ukrainian National Committee of Youth Organizations. It is noted that in its activities all youth and children's public organizations are based on the following principles: a) voluntary; b) the equality of their members; c) self-*

government; d) legality; e) publicity. In the recent years representatives of religious denominations, which are inherent in the educational feature of Volyn's schooling, are actively involved in the process of training and upbringing of youth. The ways of improving the work of the modern cultural and educational institutions in the following directions are presented: a) to actively implement the provisions of the adopted Law of Ukraine «On Education»; b) promote cooperation between different cultural and educational centres; c) to involve specialists in work with students and students; d) to observe sanitary-hygienic conditions of premises where classes are held.

Key words: *trends, education, education, activity, Law of Ukraine.*

Формування людської особистості – процес багатогранний і тривалий. На розвиток людини впливають різні чинники, які умовно можна поділити на спадкові, виховання в родині та в соціумі. Соціальне оточення чинить важливий вплив на формування світогляду індивіда. Важливу увагу слід приділяти процесу навчання та виховання дитини в закладах дошкільної освіти, школі, позашкільних установах, культурно-освітніх інституціях. У сучасному Законі України «Про освіту» зазначено, що формування і розвиток природних обдарувань дітей та молоді може відбуватися у позашкільних установах, відтак метою позашкільної освіти визначено «розвиток здібностей дитини та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх подальшої самореалізації та/або професійної діяльності» [1].

У зазначеному документі пояснено, що формування особистості дитини може здійснюватися «зкладами позашкільної освіти різних типів, форм власності та підпорядкування, іншими закладами освіти, сім'єю, громадськими товариствами, підприємствами, установами, організаціями та іншими юридичними і фізичними особами» [1].

Проблеми функціонування сучасних навчальних закладів, культурно-освітніх установ, молодіжних центрів досліджено у працях таких науковців: І. Бех, Л. Вовк, В. Глузман, Н. Горбунова, І. Зязюн, О. Сухомлинська, М. Фіцула та ін.

Метою нашої статті є дослідження основних тенденцій навчання та виховання молоді в сучасних культурно-освітніх установах України та виокремлення шляхів удосконалення їх роботи.

Суспільно-політичні зміни в Україні, процеси євроінтеграції та глобалізації зумовили потребу у реформуванні освітньої галузі, зокрема, діяльності членів культурно-освітніх установ.

В ході аналізу Закону України «Про освіту», нормативно-правової документації, статутів громадських організацій, молодіжних та дитячих

товариств нами було виокремлено основні тенденції розвитку культурно-освітніх установ та напрями вдосконалення їх роботи:

1. *Дільність розгалуженої мережі навчальних закладів, що здійснюють процес навчання та виховання на основі Закону України «Про освіту» від 1991 року.*

Сьогодні в Україні дія розгалужена мережа закладів різних типів. Нами проаналізовано роботу діючих навчально-виховних закладів, зокрема, визначено типи, кількість шкіл та їх вихованців на основі даних, що представлені в державних реєстрах статистики [2] (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість навчальних закладів в Україні та їх вихованців у 2017 році

№	Типи навчальних закладів	Кількість закладів	Кількість вихованців, тис
1	Дошкільні навчальні заклади	14,9 тис.	1304
2	Загальноосвітні	16,2 тис.	3922
3	Професійно-технічні	756	269,4
4	Заклади вищої освіти	661	1538,6

2. *Необхідність реформування системи освіти України у відповідність до прийнятого у 2017 році Закону України «Про освіту».*

Відповідно до прийнятої нової редакції Закону України «Про Освіту» постала потреба у внесенні кардинальних змін до діючої системи освіти, виробленні нової концепції навчання та виховання молоді, яка б враховувала нові форми навчання, види освіти, освітню діяльність різних суспільних угруповань, організацій, установ тощо. Так, згідно Закону, освітня система включає такі складові: дошкільна освіта; повна загальна середня освіта; позашкільна освіта; спеціалізована освіта; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих (післядипломна освіта). Мета освіти передбачає всебічний розвиток людини, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян.

Законом передбачено формування ключових компетентностей, які необхідні сучасній людині здійснення її діяльності та реалізації своїх можливостей на благо суспільства. Структуру системи освіти, що розроблена у прийнятому у 2017 році Законі, відображено на рис. 1.

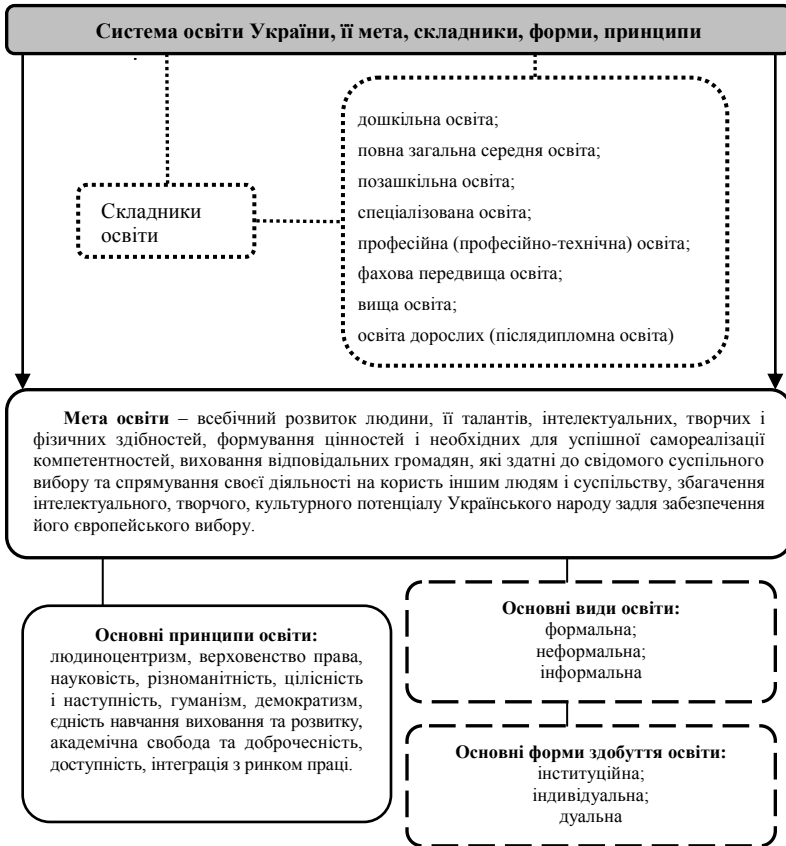

Рис. 1. Система освіти України, її мета, складники, форми, принципи (відповідно до Закону України «Про освіту», прийнятого у 2017 році).

3. Функціонування позашкільних установ, які сприяють усесторонньому розвитку природних обдарувань дитини.

Сучасні українські школярі та молодь мають змогу відвідувати позашкільні навчальні установи, яких у 2017 р. нараховувалося 1 357 (без врахування ДЮСШ) [3]. Загалом, кількість їх вихованців становила 1 млн. 250,7 тис. осіб. Нами було проаналізовано розподіл вихованців у позашкільних навчальних закладах за напрямками їх діяльності. Згідно статистичних даних, найбільшу зацікавленість викликають в підростаючого покоління гуртки та виховні центри художньо-естетичного (42,9 %) та науково-технічного (17 %) спрямування [3].

4. Залучення школярів та молоді до виховних заходів, що проводяться членами громадських товариств.

Для сучасного етапу розвитку освіти притаманне широке залучення до навчання та виховання молоді представників громадських об'єднань, однак їх діяльність порівняно із початком 90-х років не є такою ж активною. В ході аналізу досліджуваної теми було з'ясовано, що сьогодні в Україні діють різні громадські об'єднання. Станом на 1 січня 2015 р. було зареєстровано 3,943 тис. об'єднань громадян [2].

У Законі України про «Громадські об'єднання» пояснено їх сутність: «добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів» [4]. Молодіжний рух сьогодні координується роботою Українського національного комітету молодіжних організацій. Зазначимо, що у своїй роботі діяльність всіх молодіжних та дитячих громадських організацій ґрунтується на таких принципах, як: а) добровільність; б) рівноправність; в) самоврядування; г) законність; д) гласність.

5. Активна участь представників релігійних громад в навчанні та вихованні підростаючого покоління.

В останні роки до процесу навчання та виховання молоді активно залучаються представники релігійних конфесій, що є притаманною освітньою рисою шкільництва Волині. Незважаючи на те, що у Законі України «Про освіту», прийнятому у 2017 році, одним із принципів освітньої діяльності є невторчання релігійних організацій в освітній процес, ними створюються недільні школи, організовуються літні табори, пришкільні табори, сімейні свята, з'їзди вчителів християнської етики, вихователів літніх таборів тощо.

7. Виникнення новітніх культурно-освітніх центрів для молоді, в яких використовують нетрадиційні методи навчання та виховання (арт-студії, «майданчики», тренінги, світові «кафе» тощо).

В останні роки спостерігається стрімке виникнення різних молодіжних центрів. Так, Кабінетом Міністрів України 20 грудня 2017 р. було прийнято Постанову «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі», що стало причиною їх виникнення в різних регіонах.

У новостворених молодіжних центрах діють арт-студії, молодіжні театри, курси ораторів, Інтернет-кафе, волонтерські спілки. Їх метою є сприяння розвитку творчого потенціалу громадян та залучення їх у діяльність анімаційного, музичного, театрального, літературного мистецтва, режисури, волонтерства тощо. Популярною формою роботи з молоддю є «майданчики», зокрема, у Тернопільському осередку діють такі центри: а) подієвий майданчик із технічним забезпеченням; б) відкритий простір для генерування ідей та

проектної роботи, в) крамничка рукотворів та особливих виробів; г) творча майстерка для мистецького розвитку; д) вуличний простір для відпочинку [5].

8. Здійснення обміну досвідом роботи між українськими та зарубіжними культурно-освітніми установами, використання ресурсів Інтернету в навчанні та вихованні молоді.

Сьогодні в Україні склалися сприятливі умови для обміну досвідом в сфері навчання та виховання молоді із зарубіжними культурно-освітніми установами. Відтак учні та студенти відвідують навчальні заклади та позашкільні установи за кордоном, представники громадських товариств сприяють відвідуванню українськими школярами міжнародних фестивалів, конференцій, виставок тощо.

Отже, проведений аналіз сучасних тенденцій навчання та виховання молоді в культурно-освітніх установах України дозволив виокремити основні напрями їх вдосконалення. Зокрема, сьогодні освітянам та культурно-освітнім діячам слід: а) активно реалізовувати положення прийнятої у 2017 році нової редакції Закону України «Про освіту»; б) ретельно продумувати тематику, мету, форми і методи проведення навчальних та виховних занять, які проводяться в культурно-освітніх осередках; в) сприяти співпраці між різними культурно-освітніми осередками; г) залучати до роботи з учнівською та студентською молоддю спеціалістів; д) стежити за санітарно-гігієнічними умовами приміщень, де проводяться заняття. Особливу увагу педагогам, батькам та громадськості треба звертати на виховну концепцію освітньо-культурних центрів, систему морально-етичних та національних цінностей, оскільки на формування світогляду дитини активно впливають всі чинники навколишнього середовища.

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. – Дата використання – 29.09.2018 р.
2. Державна служба статистики. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Дата використання – 02.10.2018 р.
3. Інформаційно-статистичні матеріали за результатами діяльності у 2015–2017 н. р. : «Освіта в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://iea.gov.ua/wpcontent/uploads/2017/11/ISZ_2017_Final.pdf7. – Дата використання – 20.09.2018 р.
4. Закон України «Про громадські об'єднання» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>. – Дата використання – 29.09.2018 р.
5. Молодіжний цент Волині [Електронний ресурс] – Режим доступу : uc.volyn.net/biznes-vlada-i-molodshukaly-yak-vyrishyty-problemu-nuzkoji. Дата використання – 23.09.2018 р.

Рецензент: д.пед.н., професор Красовська О. О.